

Na konfesním přístupu není nic špatného, pokud si je sám sebe vědom. Poznámky k reakci na recenzi

Jádro nedorozumění tkví v opozici konfesní versus nekonfesní. V recenzi soudím, že „jak konfesní, tak nekonfesní přístup jsou při studiu spirituality legitimní, každý má své výhody i nevýhody“.¹⁾ Eva Vženteková je přesvědčena, že označením jejího východiska za konfesní její výklad diskriminují. Proti smyslu mých slov tvrdí, že povyšují nekonfesní nad konfesní. Údajně proto, že zdroj konfesního dle mého názoru není výsledkem racionálního rozhodnutí. Doslova jsem však napsal: „Badatel tuto dimenzi nemá tak docela ve své moci, nakolik je víra více darem nežli výsledkem racionálního rozhodnutí.“²⁾ Stejným právem, tedy při stejně chybném čtení mých vět, by se však mohl ozvat kolega z nekonfesního břehu a zaútočit, že povyšují konfesní nad nekonfesní. Netvrdím snad současně, že „věřící badatel může uplatnit vysokou míru porozumění“?³⁾ Není to vůči nekonfesním badatelům diskriminující?

Proti obvinění z povyšování se musím ohradit. Nejsem to já, kdo v diskusi o filmech Štefana Uhra prosazuje jednu cestu výkladu a jiné pokládá za ideologizované. Interpretace, které navrhla Eva Vženteková, shledávám objektivními. Nemohu však lehce zavrhnout ani dobové recenze, s nimiž polemizuje. Náhledy Galiny Kopaněvové či Pavla

Branka, kteří Uhrovy filmy posuzovali v době jejich vzniku, byly nepochybně limitovány dobovým diskursem. Ideové pozadí, byť opačného směru, ale nacházíme i u Vžentekové, která je analyzuje dnes. Problémem není tato podmíněnost, ale absence sebereflexe takového přístupu jako konfesního. Snažil jsem se tyto obrysy naznačit ve své recenzi. A ukázat na bod, ve kterém končí analýza Uhrovy filmové řeči a začíná sféra nábožensky determinovaných sympatií. Přičemž interpretace pokračuje. Ani na tom není nic špatného. Ale mělo by se to přiznat.

Že nedokládá vztah Štefana Uhra ke katolicismu, autorce nevytýkám. Ani by mne nenapadlo něco takového žádat. Znalost režisérovy víry recenzent nepotřebuje, souhlasím. Z nás dvou je to zase Eva Vženteková, kdo takové ujištění hledá, když v knize cituje „zásadné konfesné označenie ORGANA“ jako prvního slovenského katolíckeho filmu a spekuluje (kromě jiného), že otázka víry mohla být Uhrovou intimitou, ktorou „nechcel verejne prezentovať“.⁴⁾ Úsilí prokázat Uhrův vztah ke katolicismu nelze v knize přehlédnout. Recenze to konstatuje, nevyčítá. Otázka ke „slovenskému specifiku“ zůstává: pokud je jím katolicismus, jenž podobnou národně konstitutivní

1) Jaromír Blažejovský, Katolícké špecifikum ako východisko reinterpretácie. *Iluminace* 25, 2013, č. 4, s. 118.

2) Ibid.

3) Ibid.

4) Eva Vženteková, *Diptych Štefana Uhra – Organ a Tri dcéry*. Bratislava: FOTOFO 2013, s. 38.

roli sehrál v tolika jiných zemích, co je na něm specifického?

Jádro nedorozumění vyplyne na povrch z poznámky o autorčině (mimořádně brilantní) interpretaci snímku Asghara Farhadiho *ROZCHOD NADERA A SIMIN*.⁵⁾ Protože kladné postavy iránského filmu jsou dle Vžentekové konfesně neutrální, nemohla prý uplatnit konfesní přístup. Na tomto argumentu jsou nesprávné jak premisy (lze zpochybnit, že jsou Nader a Simin kladné postavy i že jsou konfesně neutrální), tak závěr (otázka přístupu nesouvisí s postavami). V úvodu citované stati se ostatně autorka zachovala zcela správně jak konfesně, tak sebereflexivně, když slíbila (což nakonec splnila), že se chce soustředit na „posolstvo ‚pre nás‘, kulturní, politicky i nábožensky odlišných [...]“.⁶⁾

Jaromír Blažejovský

5) Eva Vženteková, Rozchod po iránsky, empiricko-deduktivní analýza. *Kino-Ikon* 16, 2012, č. 2 (32), s. 162–172.

6) *Ibid.*, s. 162.